

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Ronda
de Sant Antoni, 96. Districte de Ciutat Vella. Barcelona
(Barcelonès)
057/19

Dates de la intervenció: 30 i 31 de maig de 2019

Nº expedient: 470 K121 NB 2019-1-24895

Autor: Mikel Soberón Rodríguez

Data de lliurament: juny de 2019

ÍNDEX

0. FITXA TÈCNICA	2
1. INTRODUCCIÓ	3
2. SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ	4
3. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS	6
4. METODOLOGIA	8
5. TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS	9
6. CONCLUSIONS	13
7. BIBLIOGRAFIA	17

• Annexos

Planimetria

0. FITXA TÈCNICA

- **Nom del jaciment:** Ronda de Sant Antoni 96.
 - **Nº de referència de la resolució:**
 - **Municipi:** Barcelona. **Comarca:** Barcelonès.
 - **Coordenades UTM ETRS89:** X: 430101.1 Y: 4581794.3 **s.n.m:** 19,47 m
-

- **Tipus d'intervenció :** Preventiva.
 - **Tipus d'activitat :** Control i excavació arqueològica.
 - **Cronologia:** Medieval, s. XIV-XV.
 - **Dates d'execució:** 30-31 de maig 2019.
 - **Promotor:** Comunitat de veïns de la finca número 96 de Ronda de Sant Antoni
 - **Lloc de dipòsit temporal:** Museu d'Història de Barcelona (MUHBA).
 - **Director:** Mikel Soberón Rodríguez.
-

- **Paraules clau:** Muralla medieval, torre medieval, Raval
- **Resum:** Degut a la reforma que es duu a terme a l'immoble es necessitava rebaixar el terra en una potència de 25 cm. Aquest rebaix ha permès localitzar algunes estructures prèvies a la construcció de l'edifici actual.

Coordinació i supervisió: Antoni Rigo.

Direcció: Mikel Soberón.

Auxiliar d'arqueologia: Rodrigo Martínez

Tasques de topografia: Rubèn Ramírez

Fotografia: Mikel Soberón.

1. INTRODUCCIÓ

La present memòria recull els resultats obtinguts durant la intervenció realitzada davant del número 96 de Ronda Sant Antoni de la ciutat de Barcelona, Districte de Ciutat Vella, entre els dies 30 i 31 de maig de 2019.

Amb motiu de l'excavació al carrer d'un pou en mina per a la instal·lació de clavegueram de la finca, es varen localitzar, a una fondària considerable, dues estructures que podien correspondre amb parts del recinte fortificat de la ciutat. Davant d'aquesta possibilitat es va procedir a la documentació d'aquestes estructures.

Com s'ha apuntat a dalt, en el moment d'iniciar la intervenció arqueològica el pou es trobava totalment excavat i per motius obvis de seguretat tot el seu perímetre apuntalat, fet que no ha permès relacionar les diferents construccions amb la estratigrafia de l'indret. Tot i això la neteja i delimitació d'aquestes estructures ha permès la seva documentació topogràfica i fotogramètrica. La primera d'elles, situada a una cota superior, es tractava d'un fonament encofrat amb pedra sense treballar i calç, que no s'hauria de relacionar amb la muralla de la ciutat. En canvi, l'estructura localitzada a major fondària es pot interpretar com part d'una de les torres de la fortificació urbana. Les feines han conclòs amb la documentació de tots dos elements. D'acord amb les indicacions del Servei d'Arqueologia de Barcelona, totes dues estructures foren cobertes amb plàstic abans d'omplir el pou de formigó.

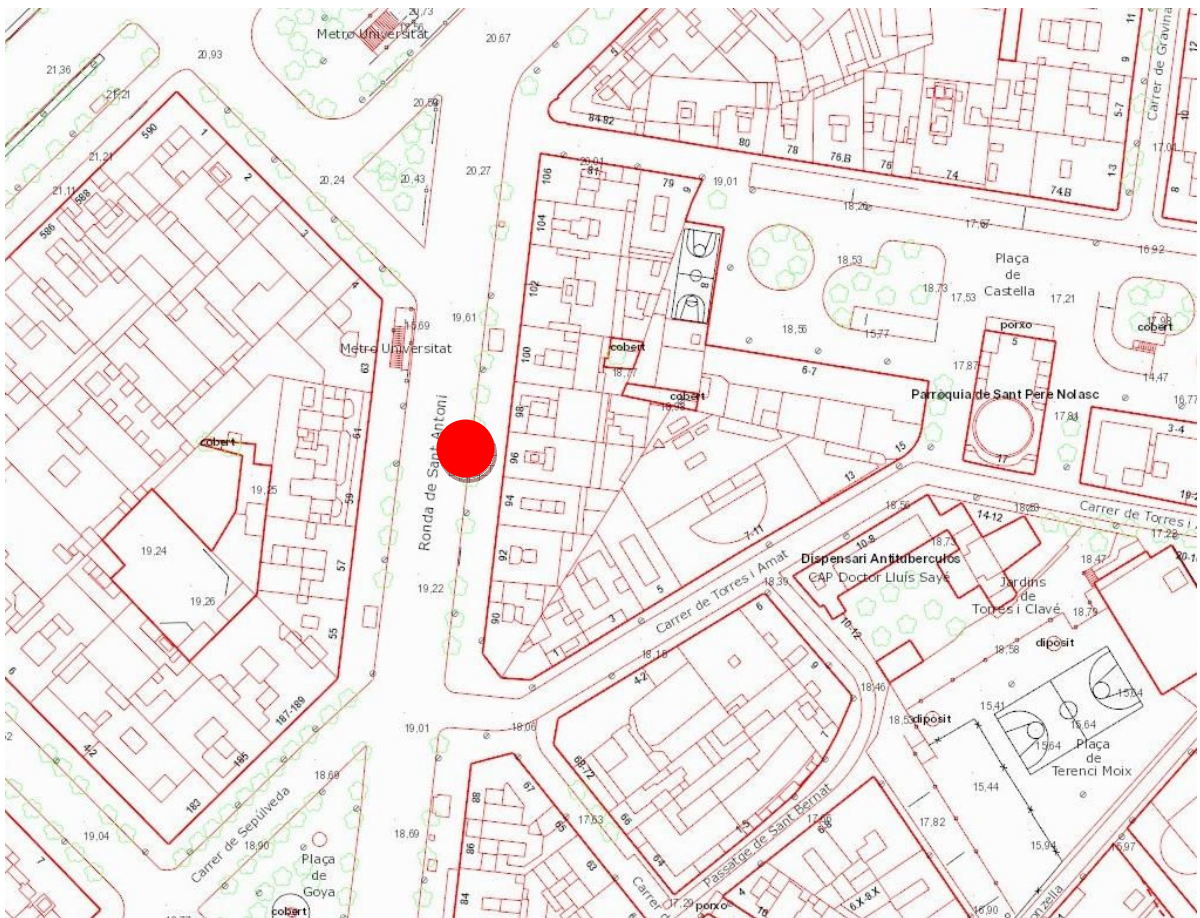
La direcció arqueològica ha estat a càrrec de Mikel Soberón de l'empresa Global Geomàtica, SL, amb la coordinació d'Antoni Rigo, durant els dies 30 i 31 de març de 2019. L'encàrrec va venir de la comunitat de veïns del número 96 de Ronda de Sant Antoni, qui ha finançat els treballs.

La intervenció s'ha efectuat d'acord amb l'autorització emesa pel Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, amb data de 29 de maig de 2019, expedient: 470 K121 NB 2019-1-24895. L'actuació es ceneix als procediments establerts a l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. El procediment dels treballs s'ha realitzat segons el dispost en el Projecte d'Intervenció Arqueològica (PIA) del Servei d'Arqueologia de Barcelona, amb el codi 057/19.

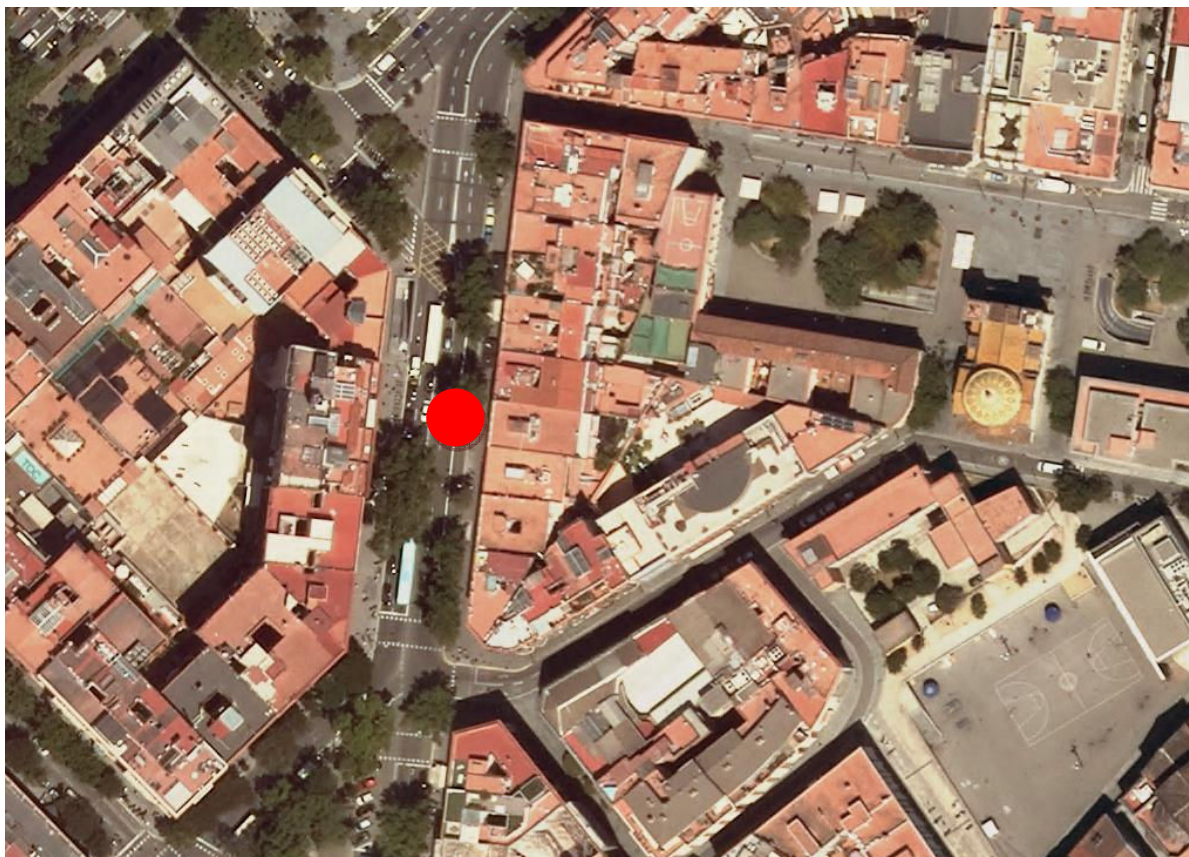
2. SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

La intervenció s'ha realitzat a la vorera davant del número 96 del carrer Ronda de Sant Antoni de la ciutat de Barcelona, Districte de Ciutat vella.

Es situa a les coordenades UTM ETRS89 31N X= 430101.1 Y= 4581794.3.

Font: ICCG

Font: ICCG

3. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

El sector on s'ha realitzat aquesta intervenció es correspon amb una de les àrees de creixement de la ciutat a l'època medieval. Les evidències d'activitat humana anterior a aquesta època estarien representades pel ramal de la Via Augusta localitzat recentment a l'excavació del Mercat de Sant Antoni, i per la necròpolis associada a aquest camí (Hinojo, 2014).

L'indret concret on s'ha desenvolupat la present intervenció arqueològica es situa a prop de dos elements molt rellevants des del punt de vista històric. En primer lloc el Priorat de Santa Maria de Natzaret, posteriorment convent de Valldonzella, i en segon les muralles medievals de la ciutat. Pel que fa al primer d'aquets, els seus orígens es situen en una primera instal·lació monàstica derivada de la donació particular d'uns terrenys, el Mas d'en Moneder, al monestir de Poblet, el qual va aprofitar el solar, llavors fora del recinte fortificat, per fundar l'any 1312 el Priorat de Santa Maria de Natzaret, seguint la mecànica d'altres fundacions monàstiques que aniran omplint el Raval entre els darrers segles de l'edat mitjana i els primers de l'època moderna. Durant el segle XVII aquest priorat es trobava en franca decadència, de manera que, quan degut les operacions militars desenvolupades en el marc de la Guerra dels Segadors, el monestir femení de Santa Maria de Valldonzella, situat extramurs a l'alçada de la Creu Coberta, acabà convertit en un munt de runa; s'inicià el procés pel qual les monges de Valldonzella passaren, mitjançant una permuta, a ocupar els terrenys i edificis de l'antic convent de Natzaret (Carreras, 1916: 477). Amb alguns episodis d'abandonament anteriors, el convent fou definitivament buidat a continuació dels esdeveniments de la Setmana Tràgica de 1909.

A més d'edificacions, pròpies del conjunt religiós, el monestir comptava amb seguit de terres al seu redós de la seva titularitat que foren utilitzades principalment com a horts. En aquest mateix sentit han estat interpretades algunes troballes arqueològiques com les documentades durant la intervenció al carrer Joaquim Costa (Álvarez et alii, 2010). D'altres, com les realitzades a les finques 80 i 82 no han donat resultats pel que fa a la localització de restes anteriors als edificis contemporanis (Forés, 2005; Soberón 2017). En canvi, recentment una intervenció al proper número 84 de Ronda de Sant Antoni ha permès localitzar part de la necròpolis del convent de Natzaret i algunes estructures relacionades amb la implantació posterior de les monges de Valldonzella¹.

El segon dels elements rellevants que assenyalàvem foren les muralles de la ciutat que, a grans trets, seguien la línia de l'actual Ronda de Sant Antoni. Els primers projectes per

¹ <http://ajuntament.barcelona.cat/arqueologiabarcelona/el-cementiri-de-lantic-priorat-de-santa-maria-de-natzaret-s-xiv-xvii/>. Consultat el 4 de juny 2019.

tancar el Raval daten de 1368, els quals foren superats, després del joc de negociacions entre el Consell de Cent i la corona, pel traçat definitiu concretat als primers anys de la dècada següent. Vers el 1389 tot el perímetre es trobava pràcticament finalitzat, incloent-hi els portals més representatius com el de Sant Pau (1374) i el de Sant Antoni (1377) i amb força seguretat bona part de les torres (Cubeles, 2007). El recorregut i denominació del conjunt de torres va quedar recollit en el padró de la milícia de l'any 1389-1390 i del qual Duran i Sanpere en publicà una part (Duran i Sanpere, 1972: 207-208). En aquest document es veu com, tot i que ja s'havien aixecat les torres, se les denomina en tot el nou front fortificat del Raval, com a *verdesques*, adjectiu que s'ha interpretat en el sentit de construccions, total o parcialment, de fusta. D'aquesta manera, no seria fins la centúria següent, quan aquestes primeres torres, s'haurien anant substituint per d'altres íntegrament en pedra i amb una planta, semicircular o de tres quarts de cercle, diferenciada respecte de les torres situades en altres trams de la fortificació (Cubeles 2007). A partir del segle XVII aquesta part de recinte fou enfortida amb alguns baluards, com el de Sant Antoni i el de Tallers, datats a mitjan i a final del sis-cents respectivament. A més d'aquests s'afegiren amb materials més o menys peribles altres elements abaluartats en maó o directament amb fagines.

Els terrenys alliberats per l'enderroc de les muralles i els seus baluards, és a dir l'espai físic que ocupava la fortificació i la seva vall, eren de titularitat pública i com a tals van passar a formar part dels béns de l'estat, el qual va voler alienar-los el més aviat possible. El destí dels terrenys de les muralles havia de determinar el model de creixement del nou eixample de la ciutat, i no és estrany, doncs, que la seva urbanització esdevingués una font de conflicte un cop aprovat el pla Cerdà. És evident que la zona més propera a la ciutat havia de ser la primera on es produís la construcció de nous edificis. Davant l'interès de la corona en la ràpida alienació dels solars que disposava en els terrenys ocupats per les antigues muralles, el 1861 el propi Ildefons Cerdà va dibuixar en detall totes les illes del seu projecte que es trobaven dins d'aquesta zona i que definien les Rondes de la ciutat. De fet, el propi Cerdà va modificar diverses vegades el traçat de les Rondes fins arribar a una solució definitiva (Caballé, González, 2014). L'indret que ens ocupa a mitjan segle XIX es trobava encara sense urbanitzar tot i que el tram de muralla ja havia estat eliminat, tal i com es pot observar en els Quarterons de Garriga i Roca².

² <http://darreramirada.ajuntament.barcelona.cat/#> Consulta 5 de juny 2019.

4. METODOLOGIA

Tal i com ja s'ha esmentat al començament, no s'han dut a terme feines d'excavació pròpiament dites, sinó que excavació ja feta s'han documentat els elements apareguts.

Per a la documentació de la muralla i el fonament localitzats s'ha emprat fotografia digital i topografia, amb l'objectiu d'obtenir una representació fotogramètrica d'aquells elements, que possibilités la seva situació exacta en planta, així com les cotes absolutes a les que es trobaven. També s'ha documentat l'alçat de les dues estructures.

5. TREBALLS REALITZATS

Les feines arqueològiques dutes a terme davant de la finca número 96 de la Ronda de Sant Antoni de Barcelona, han consistit en la documentació de dues estructures, una d'elles corresponent a una torre de la muralla medieval.

Totes dues estructures s'han localitzat durant l'excavació d'un pou de 2,00 x 1,50 metres, per a la instal·lació d'un tub de clavegueram des de la vorera davant la finca número 96 fins un col·lector, situat aproximadament al centre del carrer. La cota màxima d'excavació assolida ha estat 12,22 msn.

Foto 1. Neteja manual de les estructures aparegudes.

Les primeres tasques han consistit en la neteja manual de les estructures localitzades. D'altra banda, l'apuntament total del pou no ha permès examinar l'estratigrafia associada a aquestes estructures, a excepció d'un petit tram a la part superior on es podia veure una claveguera contemporània ja en desús.

Tal i com ja s'ha apuntat abans, els resultats han estat la localització de dues estructures, UE 100 i 101, no afectades per la construcció del pou i situades a una considerable fondària respecte de la cota actual del carrer.

5.1. Fonament UE 100

Es tracta d'un tram de mur de 1,40 metres de longitud per 0,60 metres d'amplada i una alçada de 0,55 metres, els límits del qual ultrapassen les dimensions del pou. La cota superior d'aquesta estructura és de 16,36 msnm, tot i que majoritàriament es troba més arrasada a una cota de 15,91 msnm.

Foto 2. Vista del fonament UE 100. Per sota torre UE 101.

Situades a la banda est, a tocar del límit del pou, es podien veure algunes pedres amb morter que podrien haver format part d'aquesta estructura, i que serien part del seu enderroc, potser motivat per la claveguera contemporània que esmentàvem abans. En qualsevol cas, aquestes pedres es trobaven desconnectades del mur.

Pel que fa a la tècnica constructiva d'aquesta estructura, es pot dir que es va bastir utilitzant pedra de Montjuïc sense treballar lligada amb un morter de calç força arenós de color rosat. El mètode emprat fou l'encofrat el qual, tot i que no s'han pogut detectar les marques de les taules, resultava evident en observar l'alçat amb tota la superfície coberta de morter i fins i tot una esquerda que denunciava dos abocaments diferenciats.

Pel que fa a la seva cronologia, no s'ha recuperat cap material que permeti aportar una datació. Tot i això, la seva construcció amb posterioritat a l'enderroc de les muralles ens situaria a la segona meitat de segle XIX.

5.2. Torre UE 101.

Situada al fons del pou excavat, es trobava aquesta estructura de planta circular d'almenys 1,36 metres de longitud i una alçada de com a mínim 1,72 metres. La seva amplada no s'ha pogut documentar al continuar més enllà dels límits del pou. La cota superior es situava a 13,96 msnm, per tant sense contacte amb el fonament UE 100, mentre que la inferior era de 12,22 msnm. Cal assenyalar al respecte que aquesta darrera cota correspon al límit d'excavació i no de l'estructura, la qual continuaria per sota d'aquesta.

Foto 3. Alçat de la torre UE 101.

El parament mostrava un aparell a base de carreus rectangulars a trencajunt d'una alçada homogènia entre 27 i 29 cm (1 pam i mig), i unes longituds entre 55 i 58 cm, tot i que també es van emprar de manera puntual alguns carreus quadrats de 29 x 29 cm. L'acabat superficial d'aquets carreus mostrava un repicat, semblant a un buixardat, però

segurament realitzat a cisell. La junta entre carreus presentava un encintat amb morter més fi d'unes amplades entre 5 i 8 cm. L'encintat quedava rematat, quan encara estava fresc, per l'aplicació d'una vareta o canya circular, reforçant l'aspecte isodòmic del parament. Pel que fa a la presència d'aplicació de color, aquesta no s'ha detectat, tot i que en algun punt dels encintats es podia veure una certa coloració ataronjada. En tot cas difícil de destriar si es deu a una aplicació o simplement al contacte amb els substrat argilós. El cos constructiu d'aquesta estructura, en el petit tram que s'ha pogut observar, presenta la barreja de pedra sense treballar amb un morter sorrenc de color blanquinós.

Foto 4. Detall del parament de la torre UE 101.

El conjunt de característiques constructives, especialment la seva planta corbada, permeten identificar aquesta estructura amb una de les torres de planta circular ultrapassada que cobrien aquest sector.

Un cop realitzada la documentació d'ambdues estructures, es va procedir a l'extracció de mostres de morter tal i com disposava el Projectes d'Intervenció Arqueològica (PIA). En concret s'ha obtingut una del farciment de l'estructura UE 100 i dues, de l'encintat i del farciment de la torre UE 101.

D'acord amb les indicacions del Servei d'Arqueologia de Barcelona, les dues estructures seran cobertes i protegides amb plàstic abans de la construcció del pou de formigó.

6. CONCLUSIONS

La intervenció realitzada davant de la finca número 96 de la Ronda de Sant Antoni de Barcelona, a conseqüència de l'excavació d'un pou de clavegueram, ha permès localitzar dues estructures de diversa entitat, que han estat documentades i topografiades. Un cop finalitzades les tasques arqueològiques, els dos elements han estat protegits amb plàstic.

En primer lloc s'ha localitzat un mur de fonament construït amb encofrat i amb una cronologia posterior a l'enderroc de les muralles. La comparació amb alguns plànols històrics, malgrat no obtenir coincidències en les alineacions, permet contemplar la possibilitat que es tractés d'un tancament provisional, entre la desaparició de les muralles a partir de la dècada de 1850 i l'eliminació definitiva del convent de Valldonzella amb la urbanització del sector en al voltant de 1870. En aquest sentit els quarterons de Garriga i Roca, mostren per aquest sector, una ciutat ja sense muralla, però encara amb el convent i horts de Valldonzella i les seves respectives tanques.

El segon element documentat, el tram de la torre medieval de Sant Ferriol, presenta un major interès, tot i que, alguns aspectes, com veurem tot seguit, necessitarien d'un major aprofundiment, donades les limitacions de la present intervenció. Aquests aspectes serien el nombre de torres, la seva morfologia i especialment la seva datació.

Com es de sobra conegut, la fortificació del Raval amb un precedent a final de la dècada de 1360, no hauria assolit el seu traçat definitiu fins després de les negociacions entre la ciutat i la corona en la dècada següent. D'aquestes negociacions sortiria un recinte murari de majors dimensions, que no només incloua el sector més septentrional al voltant del carrer dels Tallers, sinó que arribaria a abraçar el monestir de Sant Pau i arribaria fins a les drassanes (Cubeles, 2007). Tot i que el progrés de les obres és mal conegut, sembla que amb força seguretat es pot donar per acabat abans de 1389. En aquesta data, un padró de la distribució de la milícia urbana al llarg de la muralla permet donar per tancat tot el circuit. A més, el mateix padró enumera i anomena les diferents torres al llarg de tot el trajecte. D'aquesta manera, i per la part que ens afecta, entre els portals de Tallers i de Sant Antoni, situat als caps dels carrers actuals, trobaríem un total de sis torres. Aquestes torres, partint des del portal de Sant Antoni serien les torres *verdesques* del Bou, de Sant Vicenç, Sant Maximí, Sant Abdó, Sant Nen, Santa Coloma i abans d'arribar al portal de Tallers, la torre *verdesca* de Sant Ferriol³. Seguint la planimetria històrica posterior, es detecta la coincidència al llarg del temps en presentar aquest conjunt de sis torres en dos grups de tres cadascuna. Així, des de la representació en perspectiva del segle XVII

³ Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB) Fogatges, 1B.XIX-5. Publicat parcialment per Duran i Sanpere 1972, p.207-208.

coneguda com els *Atachos*⁴, fins el Lever-nivelé de 1823-1827⁵, coincideixen en aquesta disposició.

Foto 5. Detall dels Atachos entre els portals i baluards de Sant Antoni i Tallers, on es veu la situació en dos grups de tres torres. Encerclada en blau la torre de Sant Ferriol.

Pel que fa a la morfologia de les torres resulta de gran interès la descripció que va realitzar Pi Arimon el 1854 de les torres properes a Canaletes que encara romanien en peu i que, al correspondre amb la mateixa fase constructiva que la que ens ocupa, ens poden servir de model, alhora que són clares les semblances d'algunes característiques. Així, Pi Arimon planteja unes torres de planta circular ultrapassada amb una amplada de 14 vares de diàmetre (11,62 m) i uns carreus d'un peu d'ample (0,27 m) i entre 1,5, 2 i 3 peus de llarg (Pi Arimon 1854). Cal fer notar la coincidència amb el nostre cas, en les mesures de l'aparell, a excepció dels carreus de fins a 3 peus, i el en diàmetre que per la torre de Sant Ferriol es podria situar, tot i les previsible irregularitats al voltant dels 11 metres. En quant a la forma circular, evident en el cas de la nostra torre, les vistes de la ciutat més antigues, la de Vermeyen i la de Van der Wyngaerde, coincideixen en mostrar torres circulars de part d'aquest sector (de Sant Antoni fins a les drassanes), tot i que difereixen en presentar-les semicirculars o fins i tot quasi exemptes. Plànols posteriors amb una certa precisió, com el de Viena de 1694 (Nadal, Montaner, en premsa) o el conservat a l'Archivo General Militar

⁴ AHCB 4-202/C02.02

⁵ <http://betaserver.icgc.cat/bcn1827/#> consultat el 5 de juny de 2019.

de Segovia de 1712⁶, coincideixen a presentar les torres amb planta circular més o menys ultrapassada.

Per últim, la datació presenta alguns problemes. En primer lloc, l'adjectiu de *verdesca*, que vèiem acompanyant les torres en el padró de 1389, ha portat a plantejar aquestes com edificacions d'una certa provisionalitat, al entendre's com fetes parcial o totalment de fusta. Aquest aspecte juntament amb l'aparell a base de carreus més grans que els habituals de segle XIV, han portat a considerar aquestes torres com afegides al llarg del segle XV⁷. Donades les característiques de la present intervenció, no s'ha pogut obtenir cap element de datació estratigràfica per a la torre. Tot i així, creiem que és discutible aquesta datació de segle XV. Els llibres de clàvia d'inici de segle XV, que salvant les distàncies correspondrien a llibres de comptabilitat del Consell de Cent, i alguns d'Obreria recullen nombrosos pagaments per a les obres de valls i muralles, però sovint dins el genèric *ad opus operis muris*⁸. Amb tot, hi són present esments d'obres més concretes com la torre de Sant Pau, la de Sant Daniel o el pont del portal de Sant Antoni i el de la drassana. Per tant és molt possible que si no apareixen citacions a obres en les torres és simplement perquè no es van fer. Més entrat el segle XV tampoc es troben referències i a partir de 1439, amb la construcció del moll i els danys que va provocar en la muralla de mar, totes les despeses es van concentrar en la façana marítima. Després de la Guerra Civil (1462-1472) les despeses en fortificació es tornaren a concentrar a la banda de mar. Únicament, durant el interval de la guerra es poden documentar pagaments de grans sumes en obres de murs i valls, tot i que sense especificar en quin punt. En tot cas, pagaments setmanals de centenars de lliures, mostren una important activitat constructiva o més possiblement de reparació⁹.

Sense cap referència concreta de segle XV, només cal tornar a la única fita documental certa i replantejar la datació de segle XIV. En aquest sentit, l'adjectiu *verdesca* que com dèiem abans s'ha interpretat en el sentit de precarietat o provisionalitat de la construcció, pot esser reconsiderat. Si ens atenem a la definició que donen diccionaris com l'Alcover Moll o compendis de vocabulari medieval com el de Lluís Faraudo¹⁰, es podria posar en qüestió aquesta provisionalitat, i pensar que les torres, incloent-hi la nostra torre de Sant Ferriol, ja es trobaven construïdes íntegrament abans de la cita de 1389, amb l'element de protecció afegit, ara sí en fusta, de la verdesca.

⁶ AGMS, carpeta 30, plano 423.

⁷ Veg. AA.VV. *Memòria de les intervencions arqueològiques al jaciment arqueològic/BCIN:Muralla medieval / moderna, baluard i portals de Barcelona. Projecte constructiu de nova cua de maniobres darrere de l'estació de plaça Catalunya dels FGC*. ATICS, Centre de documentació, inèdita.

⁸ AHCB, Obreria, 1C.XIV-4; 1C.XIV-5, de 1411-1414 i 1422-1424 respectivament. AHCB, Clàvia, 1B.XI-29, 31, 32 i 33, entre 1405 i 1410.

⁹ AHCB, Registre de deliberacions, 1B.I-14, f. 155-193v. Publicat per Sobrequés, Sobrequés 1973.

¹⁰ "Construcció de fusta, superestructura erigida damunt una torre, barbacana de les fortificacions per a protegir-se dels trets enemics". <https://www.iec.cat/faraudo/results.asp>, consultat 6 de juny 2019.

Projecció de l'alineació del fonament UE 100 i del tram de torre UE 101.

7. BIBLIOGRAFIA

ALVAREZ, M. B. et alii. (2010) *Intervenció arqueològica al carrer Joaquim Costa, 1-6, Pg. Sant Bernat 1-5, carrer Valldonzella, 29-33, i Carme, 69-73 i 82-84. 007/10*. Centre de Documentació del Servei d'Arqueologia, Inèdita.

CABALLÉ, F. GONZALEZ, R.(dirs.) (2014) *Estudi històric i valoració patrimonial de l'edifici de la Ronda de Sant Antoni 84 / carrer Joaquim Costa 63 de Barcelona*. Inèdit.

CARRERAS CANDI, F. (1916) *Geografia general de Catalunya. La ciutat de Barcelona*. Barcelona.

CUBELES, A. (2007) *La Muralla medieval de Barcelona i els seus portals*. Museu d'Història de Barcelona. Barcelona.

DURAN SANPERE, A. (1972) *Barcelona i la seva Història. La formació d'una gran ciutat*. Curial, Barcelona.

FORÉS, C. (2005) *Memòria del sondeig arqueològic realitzat a la finca núm. 82 de la Ronda de Sant Antoni de Barcelona. 218/04*. Centre de Documentació del Servei d'Arqueologia, Inèdita.

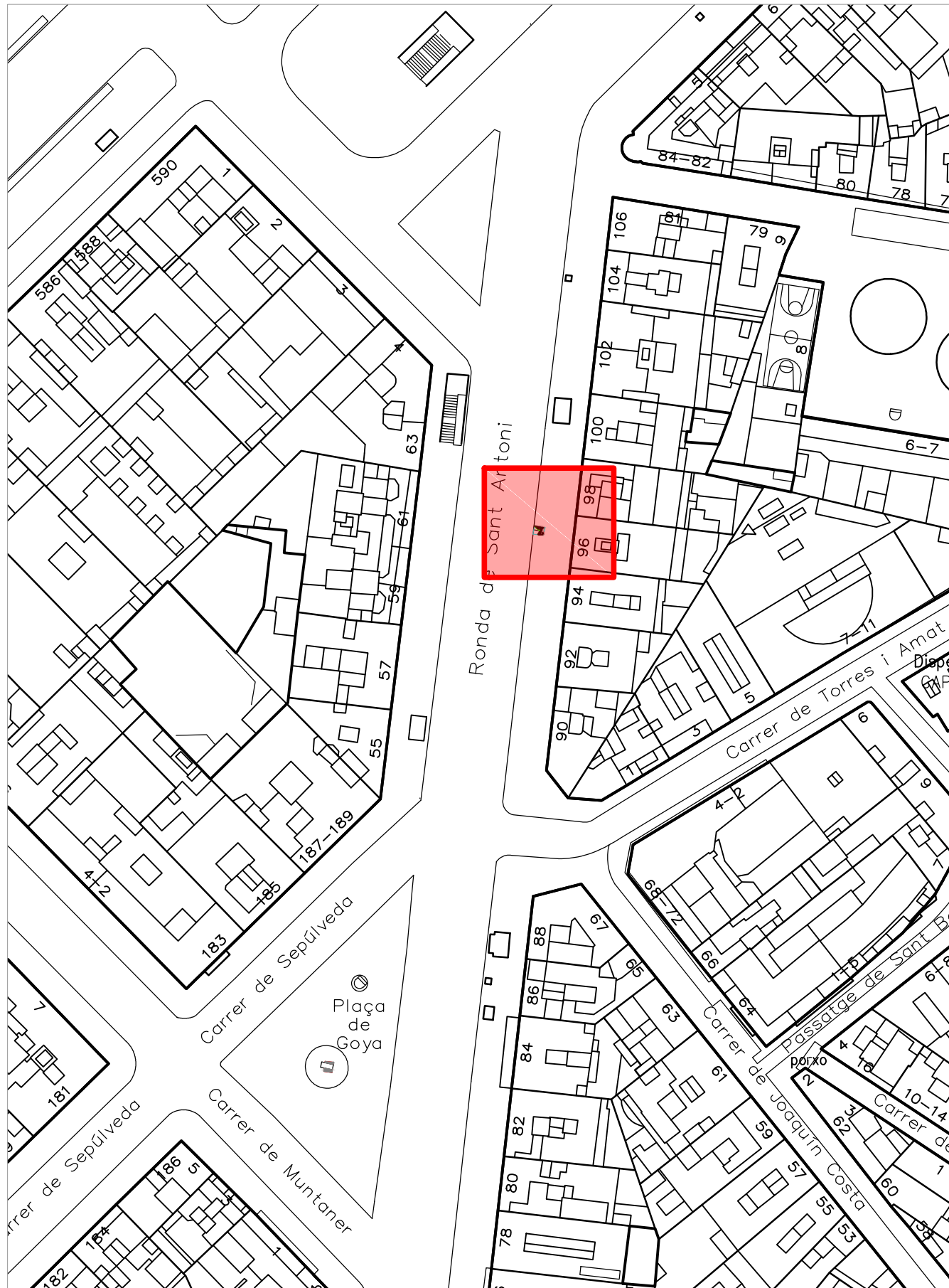
HINOJO. E. (2014) "Mercat de Sant Antoni." *Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2014*. Barcelona, p. 131-138.

PI ARIMON, A. 1854 *Barcelona Antigua y Moderna, descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días*. Barcelona

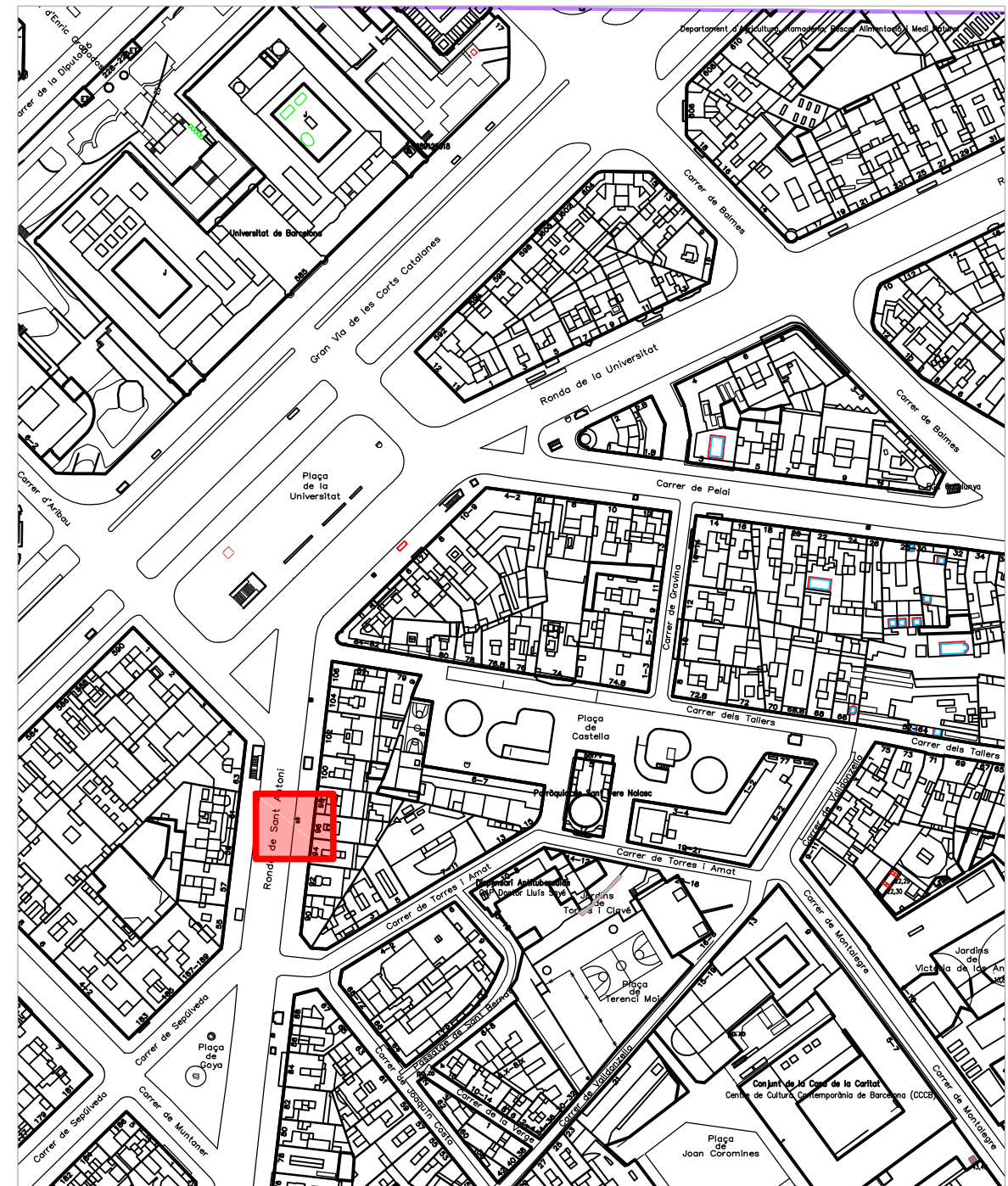
SOBERÓN, M. (2017) *Memòria de la intervenció arqueològica a la Ronda de Sant Antoni 80. Districte de Ciutat Vella, Barcelona (Barcelonès). 043/17*. Centre de Documentació del Servei d'Arqueologia, Inèdita.

SOBREQUÉS, S. SOBREQUÉS, J. 1973 *La Guerra Civil catalana del segle XV*. 2 vols. Curial, Barcelona.

PLANIMETRIA

Emplaçament. Escala 1/1.000

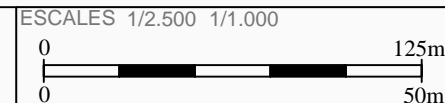

Situació. Escala 1/2.500

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A LA RONDA DE SANT ANTONI, 96
CIUTAT VELLA-BARCELONA

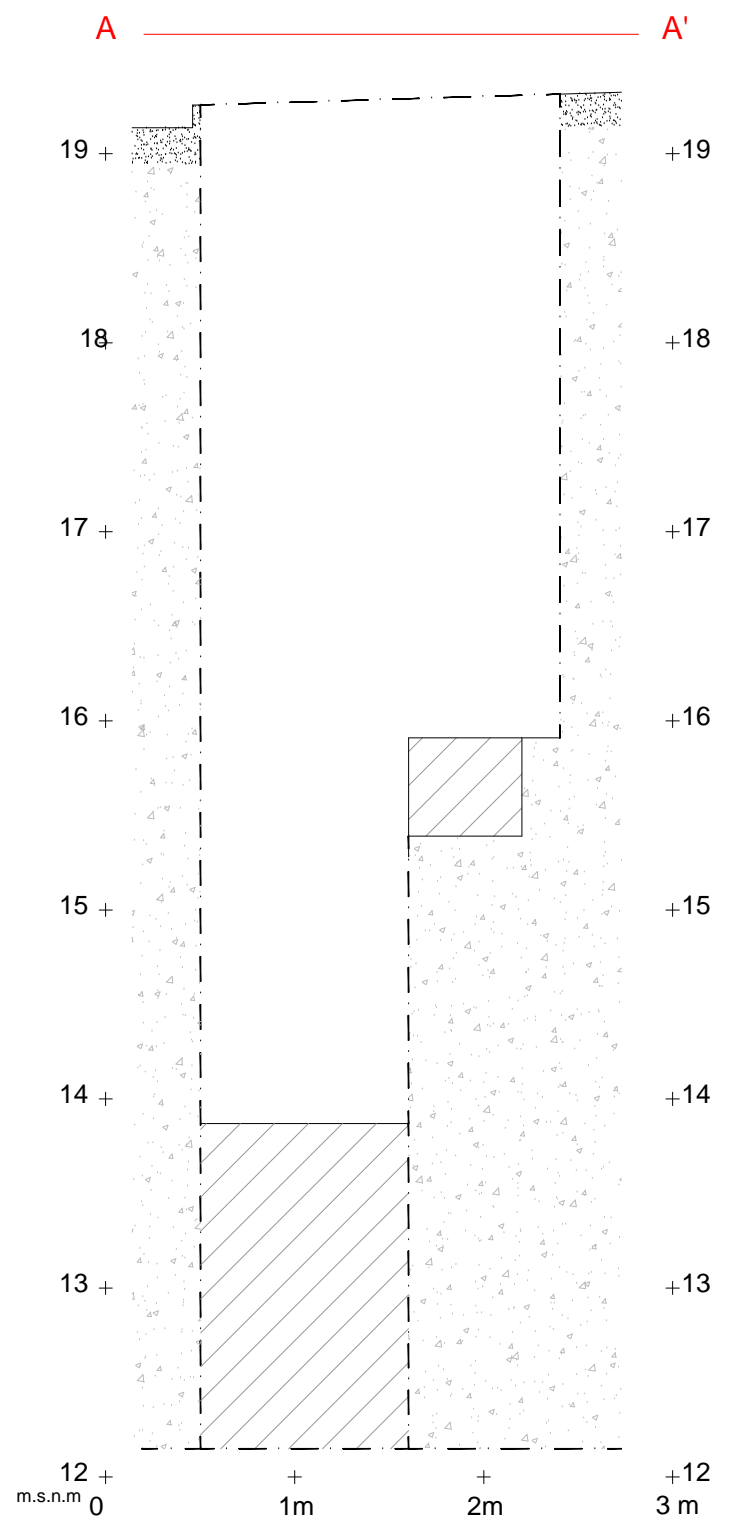

CODI SERVEI ARQUEOLOGIA
057-19

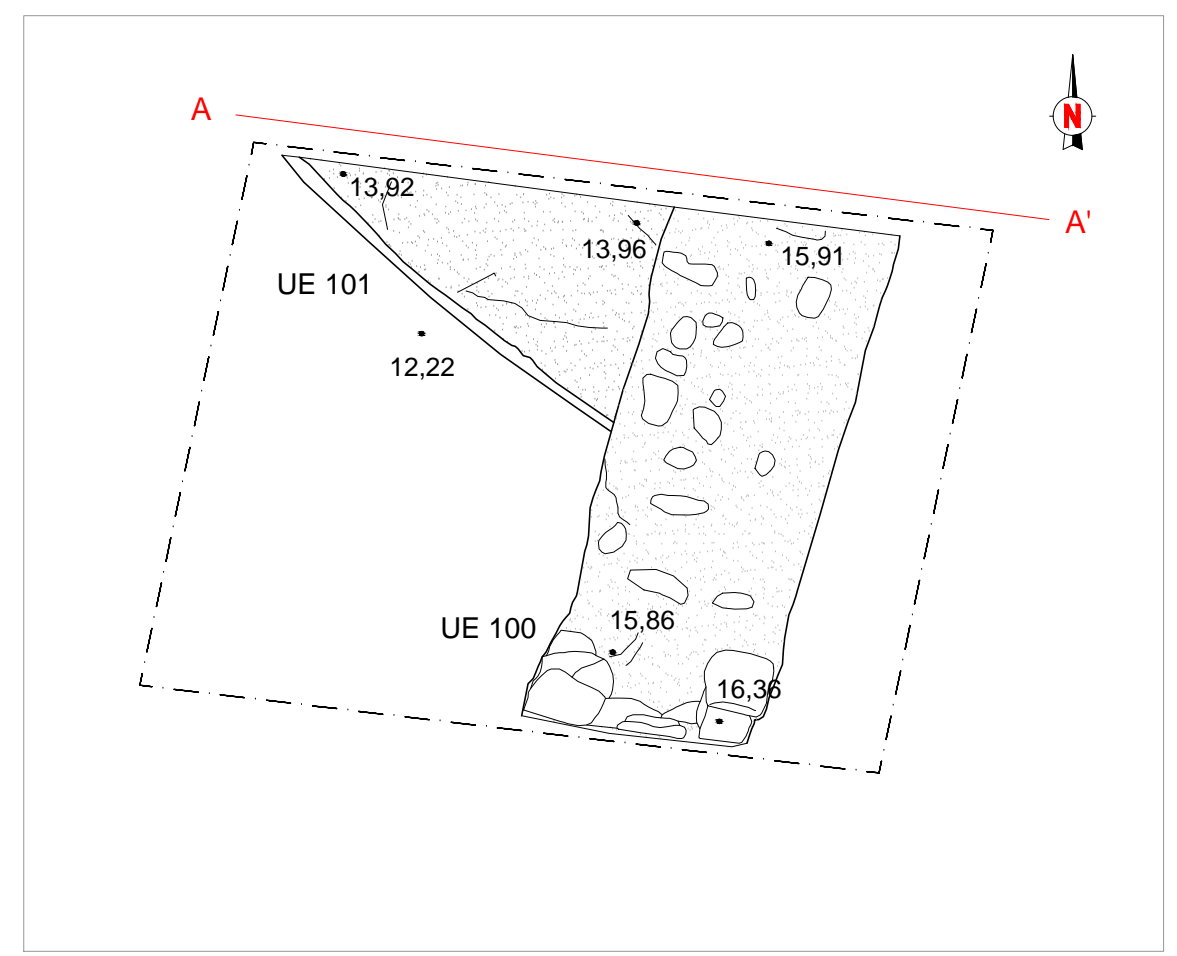

Non del plànol:
Situació i Emplaçament
Arqueòleg: Mikel Soberón

Dibuixant:
Rubén Ramírez
A3 FULL: 01

ESC. 1/40

ESC. 1/20

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A LA RONDA DE SANT ANTONI, 96
CIUTAT VELLA-BARCELONA

	CODI SERVEI ARQUEOLOGIA 057-19	ESCALES 1/40 	Non del plànol: Secció A-A'	Dibuixant: Rubén Ramírez
			Arqueòleg: Mikel Soberón	A3 FULL: 02

UE 101

A ————— A'

14 +

+ 14

13 +

+ 13

12 +
m.s.n.m 0

+ 1m

+ 12
2m

UE 100

B ————— B'

16 +

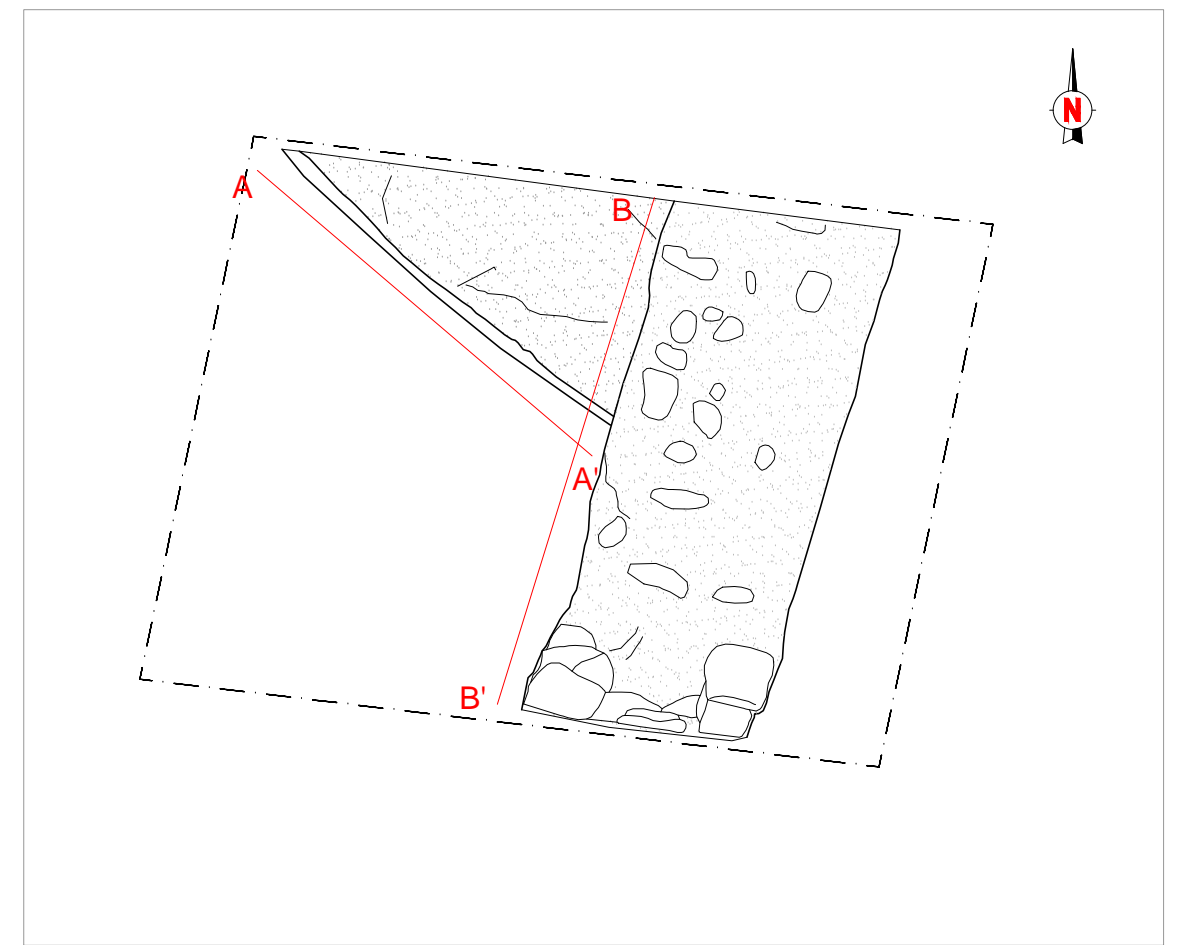
+ 16

15 +
m.s.n.m 0

+ 1m

+ 15
2m

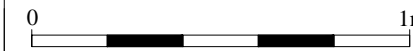

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A LA RONDA DE SANT ANTONI, 96
CIUTAT VELLA-BARCELONA

GlobalGeomàtica

CODI SERVEI ARQUEOLOGIA
057-19

ESCALES 1/20

Non del plànol: Alçat A-A' B-B'
Arqueòleg: Mikel Soberón

Dibuixant:
Rubén Ramírez

A3 FULL: 03

